

spojene su na način tzv. njemačkoga ugla (lastin rep). Iz krova, pokrivena šindrom, izdiže se nad svetištem tornjić. God. 1912. majstor Bogdan iz Bukeja prigradio je pjevalište uz glavno pročelje i trijem (»pristašek«) kraj bočnoga ulaza u kapelu. Kapela je bogato ukrašena: tabulat s kasetama oslikan je biljnim motivima, dok je drvena oplata stijena u unutrašnjosti oslikana uresima, buketima cvijeća u vazama i nizom likova svetaca, među kojima je ikonografski najzanimljivija Sv. Kummernisse s donatorom M. Basarovićem (1759). Oslikavanje kapele, rad više anonimnih majstora, trajalo je 1710–59 (najstariji sloj iz 1699. je uništen). Uz krilni oltar Sv. Barbare (1679), oslikan ciklusima iz života svete i Muke Kristove, tu su i oltar Bl. Dj. Marije Snježne (1701) te oltar Uzašašća Gospodnjega (1759). Zvono je rad C. Seissera iz Graza (1642).

LIT.: J. Barle, Povijest turopoljskih župa, Zagreb 1911, str. 88–89. — M. Kus-Nikolajev, Slika Sv. Kummernisse u Velikoj Mlaci, Etnološka biblioteka, 1930, 8. — Đ. Cvitanović, B. Lučić i E. Pohl, Kapela sv. Barbare u Velikoj Mlaci, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1976–77, 2–3. — Horvat–Matejčić–Priatelj, Barok. — Đ. Cvitanović, Sakralna arhitektura baroknog razdoblja, Zagreb 1985. A. Ht.

VELIKA PEĆINA, špilja kraj sela Goranca na Ravnoj gori nedaleko Ivanca. Špilja se sastoji od jedne prostrane podzemne šupljine (dužina uzduž glavne osi je 25 m). U gornjopleistocenskim naslagama otkriveni su mnogobrojni paleolitički artefakti, ognjišta i ostali tragovi paleolitičkih lovaca. U najdonjim su slojevima otkriveni kremeniti artefakti koji po tipologiji i načinu obradbe upućuju na kulturu moustériena. U višim slojevima nalaze se kremen i koštane izradbe, ognjišta i drugi tragovi čovjekove nazočnosti. Osobito su česti koštani šiljci s raskoljenom bazom koji pripadaju starijemu aurignacienu, a ima i tipova šiljaka iz mlađega aurignacienu. U još višim slojevima nađeni su kameni i koštani artefakti tipični za gravettien (šiljci, strugala, noževi). Najgornji humozni slojevi sadrže razne predmete iz neolitika, eneolitika, bronzanoga, željeznoga i rim. doba.

LIT.: M. Malez, Paleolit Velike pećine na Ravnoj gori u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Arheološki radovi i rasprave, IV–V, Zagreb 1967. — Isti, Noviji rezultati istraživanja

paleolitika u Velikoj pećini, Veternici i Šandalji, ibid., VII, Zagreb 1974. — Isti, Nalazišta paleolitskog i mezolitskog doba u Hrvatskoj, u knjizi: Praistorija jugoslavenskih zemalja, I, Sarajevo 1979. J. Bil.

VELIKA TRNOVITICA, selo S od Garešnice sa srednjovj., barokiziranim župnom crkvom Sv. Martina. Crkva ima poligonalno svetište i uz njega sakristiju; lijevo je od glavnoga pročelja zvonik s puškarnicama. U crkvi su barokni oltari (gl. iz 1746, a na dva bočna su kipovi zagrebačkoga kipara J. Weinachta, nastali oko 1750), propovjedaonica te orgulje (Rieger, 1898); zvono je lijevao Foresti 1753.

LIT.: D. Baričević, Josephus Weinacht, sculptor zagrabiensis, Rad JAZU, 1978, 381. A. Ht.

VELIKI BUKOVEC, selo u Podravini SI od Ludbrega. God. 1870–71. tu su otkriveni grobovi iz X–XI. st. s priložima bjelobrdske kulture (karičice s nastavkom u obliku slova »S«, srebrne i brončane naušnice s grozdolikim nastavkom, srebrno prstenje, ukrasni privjesci, praporci). — U selu se nalazila srednjovj. crkva Sv. Petra. U klasicističkoj župnoj crkvi Sv. Franje Asiškoga (1820) djelomično je očuvan namještaj iz istoga doba, na gl. oltaru je slika I. Večenaja (1960). Velik jednokatni kasnobarokno-klasicistički dvorac gradio je 1745–55. grof Josip Kazimir Drašković pa se nad ulazom nalazi grb te obitelji. Uz dvorac je perivoj s jezerima, a u obližnjoj šumi Križančiji kapelica s grobnicom Draškovića. Uz cestu kraj sela stoji barokni kip Sv. Ivana Nepomuka, ex voto hrv. bana F. Nádasdyja (XVIII. st.).

LIT.: J. Brunšmid, Hrvatske sredovječne starine, VJHAD, 1903–04, str. 83–86. — R. Horvat, Župe u hrvatskoj Podravini, Hrvatska prošlost, 1941, 2. — A. Horvat, O baroku u srednjoj Podravini, Podravski zbornik, 1977, 77. — M. Obad Šćitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. A. Ht.

VELIKI KALNIK → KALNIK

VELIKI RAVEN → RAVEN

VELIKI TABOR, vlastelinski grad u Hrvatskome zagorju, Z od Desinića. Podižu ga po svemu sudeći Ratkaji, nakon što im je 1502. I. Korvin darovao posjed u ovome dijelu Zagorja. Grad ostaje u njihovu vlasništvu

VELIKI TABOR

do utnuća obitelji 1793, a poslije naizmjence prelazi u državno ili privatno vlasništvo; između dvaju svj. ratova pripadao je slikaru O. Ivekoviću. Na nevisoku brijegu stoji kasnogotička utvrda zašiljena prema prilaznoj strani. Naknadno je okružena zidom s četiri široke polukružne kule; duž većega dijela toga pojasa gornji je kat istaknut na nizu konzola. Grad nije znatnije pregrađivan te je uglavnom zadržao svoje izvorno obličje. Na zidinama su očuvani kasnogotički i renesansni detalji: klesarski grb i klesarski znakovi, bifora, erkeri, dvokatni arkadni trijemovi u dvorištu. Cijeli je zaravanak nekoć opasavao vanjski obrambeni zid, u sklopu kojega je bio do danas očuvani peterokutni bastion.

LIT.: Gj. Szabo, Spomenici kotara Klanjec i Pregrada, VjHAD, 1912. — Isti, SG. — Isti, Kroz Hrvatsko Zagorje, Zagreb 1939. — A. Horvat, Između gotike i baroka, Zagreb 1975. — M. Obad Ščitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. — A. Žmegač, Veliki Tabor — interpretacija arhitekture, Radovi IPU, 1992, 16. A. Žč.

VELIKO TROJSTVO, selo na obroncima Bilogore, nedaleko od Bjelovara. Naseljeno još u prapovijesti, o čemu svjedoče arheol. nalazi na lok. *Stari brijeg*. Pronađeni materijal pripada eneolitičkim kulturama (lasinjskoj i vučedolskoj). U pisanim se dokumentima mjesto i crkva spominju 1334. — Stara crkva Presvetoga Trojstva (1650) imala je oslikani tabulat i drveni zvonik. Gradnja nove, kasnobarokne crkve na istome mjestu dovršena je 1779. Pravokutne je osnove s polukružnom apsidom i dva luka na pročelju, koji podupiru zvonik. Crkva ima orgulje iz 1802, graditelja J. Otonića, a sliku *Presveto Trojstvo* na gl. oltaru izradio je Franjo Pax iz Zagreba (oko 1842). Crkvu je s unutrašnje strane oslikao Ivan Brukner (1894), a prozore je izradio majstor Turke iz Grotana u Češkoj (1897).

LIT.: S. Dimitrijević, Problem neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Jugoslaviji, Opuscula archaeologica, 1961, 5. — S. Kožul, Župna crkva Presvetog Trojstva u Velikom Trojstvu, CCP, 1980, 5. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. M. Med.

VELI LOŠINJ → LOŠINJ

VELJANE, nagdašnje naselje (sada u sastavu sela Biljane Donje) nedaleko od Benkovca. Tu su ruševine crkve Sv. Petra s ranohrv. grobljem,

sagrađenim na mjestu rim. piscine. U neposrednoj blizini Veljana ima ostataka rim. građevina.

VENTURA, Juraj (Zorzi), slikar (XVI/XVII. st.). Rođen je u Zadru, živio i djelovao u Kopru. Od njegovih signiranih djela u Istri se nalaze: *Posljednja večera* (1598) u Fažani te oltarne slike u Višnjaju (1598), u Sv. Antunu kraj Dekana (1600), Pridvoru kraj Kopra (1600), Vižinadi (1602), Izoli (1603) i u Vabrigi kraj Poreča (1607), a u Dalmaciji jedino oltarna slika u franjevačkoj crkvi na otočiću Galovcu kraj Preka (1602). Na

VELIKI TABOR, tlocrt

